

יד מהרש"א
מסכת כתובות
פרק מציאת האשה
דף סה: - ע.

August 21, 2011

© Yechezkel Folger 2011

Table of Contents

דף סה:	3
תד"ה ה"ג בושתה	3
דף סו:	4
תוספות ד"ה והא כי אתא ובא"ד דהא שמעינן	4
תוספות ד"ה אלא מעתה	7
תוספות ד"ה פחות מחומש ודף סז. תוספות ד"ה זהב ובא"ד ככליו	9
דף סו:	14
תוספות ד"ה וכשחתן פוסק	14
תוספות ד"ה וענו אחר'	18
דף סז:	20
תוספות ד"ה זהב ובא"ד ככליו מבעיא לי'	20
תוספות ד"ה אלא ארישא	21
דף סח:	22
תוספות ד"ה כאן לאחר שבא	22
תוספות ד"ה אי נימא	24
דף סח:	26
רש"י ד"ה ניזונת ותוספות ד"ה מי אמר רבא	26
דף סט:	31
תוספות ד"ה המשליש וד"ה קטנה וד"ה הא מני	31
רש"י ד"ה אם מתו בלא בנים	39
דף ע:	40
תוספות ד"ה אבל	40

דף סה:

תד"ה ה"ג בושטה

לשון מהרש"א

תוס' בד"ה ה"ג בושטה כו' דא"כ ה"ל למיתני לעיל דהאב אינו זכאי כו' יתר עליו הבעל שהוא זכאי בבושת כו' עכ"ל וק"ק אמאי לא תקשי להו נמי לעיל דהאב אינו זכאי ליורשה כשיש לה בנים יתר עליו הבעל שהוא יורשה אף כשיש לה בנים ודו"ק:

- 1) רבינו תם of גרסא here according to משנה
a) בעל of an אשה and בושטה for the חובל by a תשלומין
- 2) דף מו: at משנה
a) The משנה there lists all זכותים that a בעל has from his wife and that אב doesn't have from his daughter
- 3) פרק החובל in גמרא
a) בושטה and פגם of a חובל makes for זכות in payments to his daughter that אב has no
- 4) תוספות
a) קשיא
i) If רבינו תם is correct that בעל owns payments that a חובל makes to אשה for בושטה and פגם
ii) The משנה at דף מו: should have listed בושטה and פגם from חבלה among the זכותים that בעל has from his wife but אב doesn't have from his daughter
- 5) מהרש"א
a) קשיא
i) Why doesn't the משנה also list this זכות
(1) בנים if she has יורש נכסים isn't אב
(2) While בעל is יורש נכסים from his wife even if she has בנים

דף 10.

תוספות ד"ה והא כי אתא ובא"ד דהא שמעינן

לשון מהרש"א

[דף 10 עמוד א] בד"ה והא כי אתא כו' דאירי במתני' במציאתה ומעשה ידיה כו' עכ"ל פלוגתייהו במעשה ידיה ודאי דמפורש בהך מתני' דנדרים אבל פלוגתייהו במציאתה אינו מפורש במתני' אלא בברייתא דמייתי לעיל ואפשר דנקטו מתניתין לגבי מציאה דהיינו מתניתין דהכא דמפורש ביה מלתיה דת"ק דס"ל דמציאתה לבעלה סתמא קתני אפילו שע"י הדחק וק"ל:

בא"ד דהא שמעינן מדרבא דקא מדמה כו' ורבין דקאמר דפליגי כו' עכ"ל צ"ע בדבריהם דהכא קאמרי דמתרוייהו נשמע כן דמרבא נשמע דמדמינן מציאה להעדפה ורבין קאמר דבהעדפה שע"י הדחק פליגי א"כ במציאה נמי שע"י הדחק פליגי ובסוף דבריהם לא נקטו אלא דממלתיה דרבין נשמע כן דמדמינן מציאה להעדפה ולעיל כתבו בהיפך דרבין גופיה דמוקי לה בהעדפה שע"י הדחק היינו משום דהוי כעין מציאה דפליגי נמי בה כו' ודו"ק:

1) First הקדמה

a) מתקן were חכמים that שיעור at least up to בעל מעשה ידי אשה belong to

2) Second הקדמה

a) שאלה

i) To whom does any שיעור belong העדפה above this

b) רבא תשובה by

i) A משנה in מסכת נדרים teaches that

(1) לבעלה is העדפת מעשה ידי' hold that רבנן

(2) לעצמה is העדפת מעשה ידי' holds that ר' עקיבא

3) תוספות according to רבינו חננאל as explained by סוגיא

a) תני תנא קמ' דרבא that ברייתא

i) רבנן

(1) מציאה האשה לעצמה

ii) ר' עקיבא

(1) מציאת האשה לבעלה

b) רבא

i) The העדפת מעשה ידי' for דין ought to be the same as the דין for מציאתה

ii) So be מגיה the ברייתא to read this way:

(1) רבנן

- (a) מציאת האשה לבעלה
- (2) ר' עקיבא
- (a) מציאת האשה לעצמה
- c) here משנה
- i) מציאת האשה ומעשה ידי לבעלה
- d) of the המשך as explained by תוספות
- i) רבין
- (1) We've established that a משנה says that there is a מחלוקת between ר' עקיבא and רבנן both for מציאתה and מעשה ידי
- (2) Now
- (a) This מחלוקת applies only to על ידי הדחק and העדפת מעשה ידי על ידי הדחק
- (b) Because ר' עקיבא agrees with רבנן that העדפת מעשה ידי and מציאתה that aren't על ידי הדחק are לבעלה
- 4) ד"ה כי אתא רבא at מהרש"א
- a) רבין מימרא of תוספות of ביאור to קשיא
- i) It's correct that
- (1) we've established that the משנה in נדרים says for רבנן that העדפת מעשה ידי is לעצמה and for ר' עקיבא that העדפת מעשה ידי is לבעלה
- (2) and רבנן in our משנה say that מציאתה and מעשה ידי are לבעלה
- ii) But the שיטה of ר' עקיבא on מציאתה is mentioned only in the ברייתא that רבא was מגיה and not in any משנה
- b) תירוץ
- i) מדייק תוספות isn't
- ii) and refers to our משנה on מציאתה
- (1) not to say that the מחלוקת on מציאתה applies to על ידי הדחק
- (2) but to say only for רבנן that מציאתה belongs to בעל even על ידי הדחק
- 5) of the המשך as explained by תוספות for ר"ה גמרא
- a) שאלה
- i) How does רבין derive his שיטה that the מחלוקת between ר' עקיבא and רבנן on על ידי הדחק applies only to מציאתה and מעשה ידי
- b) תשובה
- i) רבין derives this שיטה for מציאתה from a סברא whose details aren't relevant here

- ii) He then derives this שיטה for 'העדפת מעשה ידי' based on רבא who compares העדפת מעשה ידי and מציאתה
- c) רבינו חננאל of פפא as explained by תוספות
 - i) רבא agrees with the שיטה of רבין that the מחלוקת between ר' עקיבא and רבנן on על ידי הדחק applies only מציאתה and העדפת מעשה ידי
 - (1) He derives this the same way that תוספות explained for רבין
 - (a) the מחלוקת for 'העדפת מעשה ידי' applies only for על ידי הדחק based on a רבין of סברא
 - (b) And
 - (i) Based on רבא who compares מציאתה and 'העדפת מעשה ידי'
 - (ii) He then derives from 'העדפת מעשה ידי' that the מחלוקת for מציאתה also applies only על ידי הדחק
 - (2) מהרש"א at this point asks that
 - (a) Earlier when explaining the שיטה of רבין
 - (i) תוספות said that רבין begins with a סברא for מציאתה and then based on רבא he derives the דין for 'העדפת מעשה ידי' by comparing העדפת מציאתה to מעשה ידי
 - (ii) While here תוספות says the reverse: רבין begins with a סברא for 'העדפת מעשה ידי' and then based on רבא he derives the דין for מציאתה by comparing מעשה ידי to מציאתה
 - ii) But רבא has an איבעיא on "עשתה לו שתים בבת אחת" whose details aren't relevant here
- 6) תוספות at "סוף דבריהם"
 - a) רבינו חננאל to קשיא
 - i) Why didn't רבא say outright that it's a פשיטות that the מחלוקת for מציאתה and על ידי הדחק applies only to העדפת מעשה ידי
 - b) תירוץ
 - i) Because this isn't a פשיטות
 - ii) Since רבא knows this דין only from "מילתי דרבין"
- 7) בא"ד דהא שמעינן at מהרש"א
 - a) קשיא
 - i) When תוספות earlier explained the שיטה of רבא
 - ii) תוספות said that רבא relied
 - (1) on מילתייהו of both רבא and רבין
 - (2) and not only on מילתי דרבין

תוספות ד"ה אלא מעתה

לשון מהרש"א

בד"ה אלא מעתה כו' והלא במתניתין אינו נותן לאשה בושת שלם ולאיש לבד כו' מאי פריך מבייש סוסתו כו' עכ"ל ר"ל דאי הוה נותן לאשה לחוד בושת שלם וגם לאיש הוה פריך שפיר כיון דנותן לאשה בושתה משלם אמאי נותן כלל לאיש בושת כמו דאינו נותן לחבירו בבייש סוסתו אבל השתא דאינו נותן לאיש אלא מחלק האשה דקארי לה מאי קארי לה כיון דסוסתו לאו בר בושת הוא ליכא כאן כלל דמי בושת ודו"ק:

1) משנה

a) ר' יהודה בן בתירא says that

i) if a person is חובל an אשה

ii) the תשלומין for the בושת and פגם from the חבלה is divided between בעל and אשה

2) גמרא

a) Presumably בעל takes a part of the בושת because he and אשה are both נתבייש by the חבלה of the אשה

b) קשיא

i) if so

(1) although a סוס has no בושת

(2) still

(a) where there is a חבלה to a סוס and בעל הסוס is נתבייש by this חבלה

(b) why doesn't the חובל pay בושת to the בעל הסוס

3) מהרש"א as explained by תוספות

a) קשיא

i) If ר' יהודה בן בתירא had said that בעל and אשה are each paid in full for their own בושת

ii) this would in fact have proved

(1) that בעל is paid personally for the בושת he had from the חבלה to his wife

(2) and it would be understandable that the גמרא asks that בעל הסוס should be paid for the בושת that he had from the חבלה to his סוס

iii) But

(1) Since ר' יהודה בן בתירא says that בעל is paid only a part of his wife's בושת

(2) It's clear that

(a) בעל is being paid because he owns a חלק of the זכות of אשה to be paid for her בושת

(b) and not because בעל has a right to be paid for בושת that he himself suffered for his wife's חבלה

iv) It follows that

(1) Since

(a) the סוס who was נחבל itself has no בושת

(b) and בעל הסוס wasn't נחבל and has no personal right to בושת for the חבלה to the סוס

(2) It's understandable that the חובל pays nothing for בושת

(3) And we don't understand the קשיא of אלא מעתה

תוספות ד"ה פחות מחומש ודף סז. תוספות ד"ה זהב ובא"ד ככליו

לשון מהרש"א

בד"ה פחות חומש כו' ב' טעמים חדא משום שפוחתין כו' וטעם אחר דדרך לשומם יותר חומש לכבוד כו' עכ"ל ר"ל דהיכא דליכא הני ב' טעמי אינו פוחת חומש דאם לא כן מאי משני לקמן לא בכלים של זהב דלא פחתי ומה שכתבו התוס' גבי פרקמטיא אלא כלומר שאין משתמשין בהן כו' מיהו ודאי דפחתי כשיהיו נתפרין וק"ל:

דף סז עמוד א' בד"ה זהב הרי כו' פר"ח דבכלי זהב מיירי כגון נזמים כו' עכ"ל לא ניחא להו לפרש כפרש"י דלמאי דמשני בדהבא פריכא מפלגינן בין גרוטאות גדולות ובין דקות ועיקר חסר מן הספר דפריכא משמע בין גדולות ובין קטנות ועוד לפרש"י למאי דמוקי לה בדהבא פריכא מוקי לברייתא ככלים של כסף וחזר ממאי דמוקי לה מעיקרא ככלים של זהב והל"ל לעולם ככלים של כסף ובדהבא פריכא אבל לפר"ח ניחא דהשתא נמי מוקי ברייתא ככלים של זהב ודו"ק:

בא"ד ככליו מבעיא ליה פירוש שעומד בכלותיו כו' עכ"ל הוצרכו לפרש כן לפר"ח דלפרש"י ניחא בפשיטות דהכי פריך דלא הל"ל ככלים דמשמע כלים אחרים ממין אחר דהיינו של כסף אלא ככליו דהיינו כלים של זהב מאותו מין אבל לפר"ח א"כ מאי משני בדהבא פריכא דהא אכתי כיון דמאותו מין הוא הל"ל ככליו אלא דהכי פריך דאי הוה איירי בכלים של זהב דהיינו נזמים הל"ל ככליו שעומד בכלותיו כו' ודו"ק:

1) משנה

- a) If an אשה is מעות to בעל מכניסה אשה
- b) בעל needs to be פוסק in the כתובה to be responsible for 1-1/2 times the מעות that the מכניסה אשה was
- c) but
 - i) If it's כלים or בגדים that the אשה is מכניסה
 - ii) בעל is פוסק in the כתובה four fifths of the amount at which the כלים or בגדים are נישום
 - iii) In other words the פסיקה by בעל is חומש

2) רש"י

- a) The rule of חומש פחות applies to פרקמטיא and to כלים ובגדים שמשמשין בהן
- b) There are two reasons why בעל is חומש פוחת for these items
 - i) First reason
 - (1) these items are פחתי over time
 - ii) Second reason
 - (1) it's the דרך in בית חתנים to overvalue these items in order to be מחבב the בעלה to אשה

3) מהרש"א as explained by תוספות

- a) Part 1
- i) It must be that the second reason isn't alone enough to be פוחת חומש
 - ii) Here's proof
 - (1) ר' שמן בר אבא אמר ר' יוחנן says that
 - (a) for פוחת חומש כלי זהב there is no פוחת חומש
 - (b) Because people aren't משתמש with these כלים so they're not פוחתי
 - (2) And it doesn't matter that it's the דרך in בית התנים to overvalue these כלים in order to be מחבב the אשה בעלה
- b) Part 2
- i) When רש"י says that בעל is פוחת חומש for פרקמטיא
 - (1) רש"י doesn't mean פרקמטיא in the sense of סחורה to be sold
 - (2) Because סחורה to be sold should count the same as מעות for which בעל is מוסיף a half instead of פוחת חומש
 - ii) Instead
 - (1) רש"י means פרקמטיא in the sense of בגדים that aren't finished yet for שימוש
 - (2) An example is בגדים that aren't yet תפורין
- 4) מהרש"א
- a) קשיא
 - i) שימוש aren't פוחתי בגדים if there's no שימוש
 - ii) And we've established for תוספות that without פוחתי there can never be פוחת חומש
 - b) תירוץ
 - i) There is פוחת חומש because in the end the בגדים will be תפורין and there'll be פוחתי and שימוש
- 5) רש"י explained by דף סז. at גמרא
- a) אמר רב שמן בר אבא אמר ר' יוחנן
 - i) If what an אשה is מכניסה בעל is "זהב" – which רש"י understands to mean "חתיכות זהב"
 - ii) There's no פוחת חומש because פוחתי
 - b) ברייתא
 - i) **הזהב הרי הוא ככלים**
 - ii) זהב שבור רש"י understands "הזהב" in the ברייתא to mean שבור
 - iii) ר' יוחנן of מימרא in חתיכות זהב essentially means the same as זהב שבור
 - c) גמרא

- i) קשיא
- (1) Don't you think that
 - (a) "חתיכות זהב הרי הן ככלי כסף" in the ברייתא means that
 - (i) פחתי that are
 - (ii) כתובת אשתו in פוחת חומש בעל and for which
 - (2) So the ברייתא is a קשיא to יוחנן ר' who says that for חתיכות זהב there's no פיהות חומש
- ii) תירוץ
- (1) No
 - (2) ככלי זהב means הרי הן ככלים
 - (3) So the ברייתא agrees with יוחנן ר' that
 - (a) "חתיכות זהב הרי הן ככלים של זהב"
 - (b) פיהות חומש and for which there is no פחתי aren't
- iii) קשיא
- (1) If by "ככלים" the ברייתא means "ככלי זהב"
 - (2) The ברייתא
 - (a) should have said "ככליו" to refer back to the מין – namely זהב – that the ברייתא deals with
 - (b) instead of "ככלים" that makes it appear that the ברייתא compares חתיכות מין כלים of a different זהב
- iv) איבעית אימא of תירוץ
- (1) You're right that ככלים in the ברייתא means "ככלי כסף" and this explains why the ברייתא says ככלים and not ככליו
 - (2) But the ברייתא still isn't a קשיא to יוחנן ר'
 - (3) Here's why
 - (a) "הזהב" in the ברייתא refers to פריכא דהבא רש"י means גרוטאות דקות that
 - (i) פחתי are and have the same דין as כלי כסף that are also פחתי
 - (ii) פוחת חומש בעל and for which
 - (b) While יוחנן ר' deals with גרוטאות גדולות of זהב that aren't פחתי and that's why פוחת חומש בעל isn't
- 6) מהרש"א
- a) רש"י of שיטה to רבינו חננאל by קושיות
 - i) קשיא First

- (1) The עיקר תירוץ – that ר' יוחנן deals with גדולות גרוטאות while the ברייתא deals with גרוטאות קטנות – חסר מן הספר
- (2) Because "זהבא פריכא" is a term that applies to both גדולות and גרוטאות קטנות
- ii) קשיא Second
- (1) Since the איבעית אימא is חוזר from the prior תירוץ that the ברייתא deals with כלי זהב
- (2) The תירוץ of אימא איבעית should have begun with the words "אלא לעולם"
- 7) גמרא as understood by רבינו חננאל
- a) אמר רב שמן בר אבא אמר ר' יוחנן
- i) If what an אשה is מכניס to בעל "זהב" – which רבינו חננאל understands to mean כלי נזמים and similar זהב כלי with which people are משתמש only at times
- ii) לא פחתי כליים because these פוחת חומש isn't בעל in her כתובה
- b) ברייתא
- i) "הזהב" הרי הוא ככלים
- ii) רבינו חננאל understands "הזהב" in the ברייתא to mean essentially the same כלי מימרא ר' יוחנן refers to in his גמרא and other זהב כלי נזמים
- c) גמרא
- i) קשיא
- (1) Don't you think that
- (a) "הזהב הרי הוא ככלים" in the ברייתא means כלי נזמים הרי הוא ככלי כסף because the כלי נזמים של זהב are פחתי and בעל is חומש פוחת
- (2) So the ברייתא is a קשיא to ר' יוחנן
- ii) תירוץ
- (1) No
- (2) The ברייתא means that
- (a) שימוש כלי נזמים have little
- (b) And have the same דין as זהב כליים for which there is also little שימוש –for example קערות של זהב – and for which בעל isn't חומש פוחת
- iii) קשיא
- (1) If by "ככלים" the ברייתא means כלי זהב
- (2) The ברייתא should have said "ככליו"
- d) מהרש"א
- i) There are two possible מהלכים for רבינו חננאל to explain this קשיא of the גמרא
- ii) First מהלך

- (1) The ברייתא
- (a) should have said "ככליו" to refer back to the מין – זהב – that the ברייתא deals with
 - (b) instead of "ככלים" that makes it appear that the ברייתא compares כלי מין נזמים של זהב to כלים of a different מין
- (2) Note that this מהלך is similar to the קשיא as understood by רש"י
- iii) Second מהלך
- (1) The ברייתא should have said ככליו because כלי קערות של זהב are "עומדין פחתי בכליותיהן" since they're not פחתי
- e) מהרש"א of the גמרא for the שיטה of רבינו חננאל as explained by מהרש"א
- i) מהרש"א of the second מהלך according to תירוץ of איבעי אימא
 - (1) In fact the ברייתא can mean זהב ככלי so the ברייתא isn't a קשיא to יוחנן ר' יוחנן
 - (2) And the reason that the ברייתא doesn't say ככליו is because הרי הוא ככלים refers to דהבא פריכא that isn't עומד בכליותיו
- f) מהרש"א
- i) note that
 - (1) the first מהלך doesn't work for the איבעי אימא
 - (2) because
 - (a) דהבא פריכא is still a form of זהב – the same as כלי נזמים
 - (b) And the קשיא remains that the ברייתא
 - (i) should have said "ככליו" to refer back to the זהב in the כלי נזמים that the ברייתא deals with
 - (ii) instead of "ככלים" that makes it appear that the ברייתא compares כלי מין נזמים של זהב to things that are of a different מין
 - ii) so it must be that רבינו חננאל follows the second מהלך

דף 10:

תוספות ד"ה וכשתתן פוסק

לשון מהרש"א

דף 10 עמוד ב] בד"ה וכשתתן פוסק כו' פי' ר"ח כשהחתן מייחד לה כלים כו' לכבוד החתן כו' עכ"ל דלא נראה להם לפרש כפרש"י דכולה איירי בשום שמביאה לו דא"כ מ"ל שומא דידה ומ"ל שומא דידיה מ"ל שמו הם תחלה ומ"ל שהוא כותב תחלה אלא כשהוא מייחד לה כלים משלו היינו שומא דידיה וכשהיא מביאה לו שומא בנדונייתה היינו שומא דידה ומיהו קשה לפי זה מה שפירשו לקמן בשומא דידיה שומא רבה כו' דקאי אאלף דינר ושומא זוטא היינו סיפא כו' דע"כ הא דקאי אאלף דינר דהיינו שהיא מביאה לו כדקאמר פסקה לו להכניס אלף כו' ולפר"י בשם ר"ח דלא קאי כנגד השום אאלף כו' נוחא לקיים פירושם דהכא גבי כשהחתן פוסק דאיירי בין בשומא רבה בין זוטא כמ"ש בסוף ודו"ק

1) רש"י as explained by משנה

ביאור רש"י	לשון המשנה	רישא דרישא
כמו דקבענו לעיל בדיבור שלפני זה	פסקה להכניס לו אלף דינר הוא פוסק כנגדן ט"ו מנה	רישא דרישא
היא כבר הכניסה שום (כלים ובגדים) לבעל והוא שם אותן ב-1000 כשבא לכתוב כתובתה פוסק וכותב 800 דהיינו פחות חומש	וכנגד השום (כלים ובגדים) [באותו שוויו של אלף של רישא דרישא] הוא פוסק פחות חומש	רישא
בתחלה כתב כתובה במנה ועכשיו היא מביאה כלים ובגדים צריכה לתת כלים ובגדים ששמין אותן בבית חתונה במנה וחומש בכדי שמנה שפסק בכתובתה יהא פחות חומש מן שומא זו	שום במנה היא נותנת שלשים ואחד סלע ודינר דהיינו מנה וחומש	מציעתא א'
בתחלה כתב בעל כתובה בד' מאות ועכשיו היא מביאה כלים ובגדים צריכה לתת כלים ובגדים ששמין אותן בבית חתונה ב-500 בכדי ש-400 שפסק בכתובתה יהא פחות חומש מן שומא זו	שום בד' מאות היא נותנת ה'	מציעתא ב'
היא כבר הכניסה כלים ובגדים והוא שם אותן למשל ב-100 כשבא לכתוב כתובתה פוסק וכותב 80 דהיינו פחות חומש וכן היכא דשם אותן ב-1000 כשבא לכתוב פוסק וכותב 800 בכתובתה	מה שחתן פוסק הוא פוסק פחות חומש	סיפא

a) Note that

- i) the רישא דרישא that deals with אלף דינר where the פיסוק is greater than actual value by חצי מלגאו as explained in the prior דיבור
- ii) isn't directly relevant to the part of the משנה that begins with the רישא in the table that "כנגד השום" (כלים ובגדים) the פיסוק is חומש פחות
- iii) Still רש"י assumes that

- (1) the רישא דרישא that follows right after the רישא דרישא
- (2) deals with the same value of אלף as the רישא דרישא

b) קשיא

- i) היינו רישא
 - (1) Why do we need the דינים in א' מציעתא and ב' מציעתא and the סיפא
 - (2) When we can derive them from the רישא

- c) תירוץ
- i) תנא שומא רבה ותנא שומא זוטא
- ii) תנא שומא דידי' ותנא שומא דידה
- d) רש"י for ביאור is as set out in this table:

שומא רבה וכו'	שיטת רש"י	לשון המשנה	
שומא רבה של 1000 ומיקרי שומא דידי' משום דלאחר שהכניסה לכלים ובגדים לבעל עשה הוא שומא ראשונה להני כלים ובגדים לפני שכתב כתובתה	היא כבר הכניסה שום (כלים ובגדים) לבעל והוא שם אותן ב-1000 כשבא לכתוב כתובתה פוסק וכותב 800 דהיינו פחות חומש	[פסקה להכניס לך] כנגד השום הוא פוסק פחות חומש דהיינו ח' מאות	רישא
שומא זוטא של 100 ומיקרי שומא דידה משום דלאחר שהוא כתב כתובה ב-100 עשו קרובי' בבית חתונה שומא ראשונה להני כלים ובגדים	בתחלה כתב כתובה במנה ועכשיו היא מביאה כלים ובגדים צריכה לתת כלים ובגדים ששמין אותן בבית חתונה במנה והומש בכדי שמנה שפסק בכתובתה יהא פחות חומש מן שומא זו	שום במנה היא נותנת שלשים ואחד סלע ודינר דהיינו מנה וחומש	מציעתא א'
שומא רבה של 500 ומיקרי שומא דידה משום דלאחר שהוא כתב כתובה ב-400 עשו קרובי' בבית חתונה שומא ראשונה להני כלים ובגדים	בתחלה כתב בעל כתובה בד' מאות ועכשיו היא מביאה כלים ובגדים צריכה לתת כלים ובגדים ששמין אותן בבית חתונה ב-500 בכדי ש-400 שפסק בכתובתה יהא פחות חומש מן שומא זו	שום בד' מאות היא נותנת ה' מאות	מציעתא ב'
מדובר בין בשומא רבה של 1000 בין בשומא זוטא של 100 ומיקרי שומא דידי' משום דלאחר שהכניסה לכלים ובגדים לבעל עשה הוא שומא ראשונה להני כלים ובגדים לפני שכתב כתובתה	היא כבר הכניסה כלים ובגדים והוא שם אותן למשל ב-100 כשבא לכתוב כתובתה פוסק וכותב 80 דהיינו פחות חומש וכן היא דשם אותן ב-1000 כשבא לכתוב פוסק וכותב 800 בכתובתה	מה שחתן פוסק הוא פוסק פחות חומש	סיפא

- e) note that
- i) The גמרא mentions 'שומא רבה בשומא דידי' before שומא דידה
- ii) Because the משנה begins with the רישא that deals with 'שומא רבה בשומא דידי'
- 2) ד"ה שומא זוטא at רש"י
- a) שומא זוטא explains why the משנה needs to teach both שומא רבה and שומא זוטא
- 3) מהרש"א as explained by תוספות
- a) רש"י of שיטה to קשיא
- i) שומא and שומא דידי' also needs to teach both שיטה of רש"י doesn't explain why the דידה
- b) תוספות of שיטה
- i) Unlike רש"י who says every אוקימתא in the משנה beginning with the "רישא" deals with כלים ובגדים that **בעל מכניסה is אשה**
- ii) In fact
- (1) Both the רישא and the סיפא deal with כלים ובגדים that **בעל is מכניס to the אשה**
- (2) it's only מציעתא א' and מציעתא ב' that deal with כלים ובגדים that **אשה is מכניסה to בעל**
- iii) And it's a פשיטות that

- (1) כלים ובגדים and the רישא count as 'שומא דידי' because they deal with בעל that מכניס
- (2) כלים and מציעתא ב' count as שומא דידה because they deal with אשה that מכניסה ובגדים
- (3) and שומא דידי' is different enough from שומא דידה that the משנה needs to teach the דין for both cases

c) We'll note below that

- i) רבינו חננאל agrees with תוספות that the רישא deals with כלים ובגדים that בעל is מכניס to the אשה
- ii) But רבינו חננאל disagrees with other parts of the שיטה of תוספות

4) מהרש"א

a) תוספות of שיטה to קשיא

- i) The משנה says outright that the רישא deals with לו - פסקה להכניס - not where he was לה הכניס

5) רבינו חננאל of שיטה

a) הקדמה

- i) "כנגד השום" has nothing to do with the רישא דרישא and doesn't deal with a הכנסה by בעל or by אשה of any בגדים or כלים altogether
- ii) Instead השום כנגד is an introduction to the three cases of הכנסה that follow as in this table:

שומא רבה וכו'	שיטת ר"ח	לשון המשנה
	לא הכניסה לו כלום דאין לה שייכות לרישא דרישא אלא הקדמה היא למילף דבאוקימתות דלהלן הוא פוסק חומש	כנגד השום הוא פוסק פחות חומש דהיינו:
שומא זוטא של 100 ומיקרי שומא דידה משום דהיא הכניסה לכלים ובגדים	רישא שום במנה שהכניסה היא	שום במנה היא נותנת שלשים ואחד סלע ודינר דהיינו מנה וחומש
שומא רבה של 500 ומיקרי שומא דידה משום דהיא הכניסה לכלים ובגדים	מציעתא שום בד' מאות שהכניסה היא	שום בד' מאות היא נותנת ה' מאות
שומא זוטא של כל דהו ומיקרי שומא דידי' משום דהוא הכניס לכלים ובגדים	סיפא שום כל דהו שהכניס הוא	מה שחתן פוסק הוא פוסק פחות חומש

b) Note that for this שיטה

- i) the "רישא" is "שום במנה"
- ii) "שום בד' מאות" is the only מציעתא
- iii) both the רישא and the מציעתא deal with הכנסה by the אשה and it follows that both count as שומא דידה
- iv) the רישא counts as שומא זוטא and the מציעתא counts as שומא רבה

- v) The סיפא deals with בעל who is מכניס a כל דהו and it follows that this is שומא זוטא בשומא דידי'
- c) When the גמרא asks היינו רישא the גמרא means that
 - i) the מציעתא of "שום בד' מאות" and the סיפא of "מה שפסק חתן כל דהו"
 - ii) can both be derived from the רישא of "שום במנה"
- d) And the גמרא answers that
 - i) תנא שומא זוטא ותנא שומא רבה
 - ii) תנא שומא דידי' ותנא שומא דידה
 - iii) As explained in the table
- e) Note that
 - i) For this שיטה
 - (1) The גמרא refers to שומא זוטא before שומא רבה
 - (2) Because the first case in the משנה is the שומא זוטא in the רישא of שום במנה

תוספות ד"ה וענו אחרי'

לשון מהרש"א

בד"ה וענו אחריה כו' שהיה חי ענו אחריה אמן ובעלה הטיל על חכמים כו' עכ"ל דאי הוה אחר מות בעלה כפרש"י שפיר קאמר דפסקו לה חכמים כעובדא דלעיל בכלתו של נקדימון שפסקו לה חכמים יין דשומרת יבם היתה אבל לא ניחא להו לפרש הכי דא"כ לא הוה ענו אחריה אמן כמו לעיל אלא דהכא אף בחייו הטיל בעלה הפסיקה על החכמים שלא היתה צריכה לפי השבון אלף אלפים כמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:

- 1) דף סה. at גמרא
a) ציקי קדירה for סאתים יין was to have נקדימון בן גוריון of כלתו that פוסק were חכמים every week
b) She said כך תפסקו לבנותיכם
c) שומרת יבם because her husband had died and she was a אמן didn't say חכמים
- 2) here משנה
a) אשה שמביאה לבעלה מנה ראוי' היא לבשמים של עשרה זוז לקופה
- 3) ברייתא
a) were חכמים that פוסק בתו of גוריון בן נקדימון was to have 400 every day for a זהובים of בשמים קופה
b) She said אמן did say חכמים and כך תפסקו לבנותיכם
- 4) רש"י
a) שאלה
i) Why did she come to חכמים
b) תשובה
i) because חכמים needed to decide how much of his נכסים was to go for her support and מת בעלה
- 5) מהרש"א as explained by ד"ה אמן at תוספות and ד"ה שפסקו לה at תוספות
a) קשיא
i) If רש"י is correct that the סוגיא here deals with where מת בעלה
ii) Why did חכמים say אמן
b) תירוץ
i) Must be because בעל wasn't מת
ii) and
(1) the reason that חכמים were involved in being פוסק her payment for קופה של חכמים was that בעל told חכמים that

- (a) the rate of 10 דינרין per מנה shouldn't apply daily to an אשה who was as wealthy as בתו of גוריון בן גוריון
- (b) Because
 - (i) this rate would yield an amount for her that was far greater than זהובים 400
 - (ii) and wasn't appropriate for her קופה של בשמים

דף סז.

תוספות ד"ה זהב ובא"ד ככליו מבעיא לי'

דף סז. at תוספות ד"ה פחות חומש See

תוספות ד"ה אלא ארישא

לשון מהרש"א

**בד"ה אלא ארישא מדרבנן פריך עכ"ל דאע"ג דהלכה כרבן שמעון בן גמליאל בכ"מ
היינו במשנה אבל לא בברייתא כדמוכח בכמה דוכתין וק"ל:**

דף סח.

תוספות ד"ה כאן לאחר שבא

לשון מהרש"א

[דף סח עמוד א] תד"ה כאן לאחר שבא כו' וק"ק דמשנה כו' ומשמע דברייתא נמי דמחייבת אותו למכור כו' עכ"ל אבל לפרש"י אף על גב דמתני' איירי קודם שבא לידי גיבוי אין הכרח דהברייתא עליה קאי ומיירי בכה"ג כיון דאינו מפורש במתני' בהדיא דאיירי בקודם שבא לידי גיבוי ודו"ק:

- 1) משנה
 - a) מי שיש לו מאתים זוז לא יטול לקט שכחה ופאה
 - b) אבל אין מחייבין אותו למכור את ביתו ואת כלי תשמישו
- 2) ברייתא
 - a) ה' משתמש בכלי זהב ישתמש בכלי כסף
 - b) בכלי כסף ישתמש בכלי נחושת
- 3) גמרא
 - a) קשיא
 - i) The משנה and the ברייתא are סותר each other
 - b) תירוץ
 - i) כאן קודם שיבא לידי גיבוי
 - ii) כאן לאחר שיבא לידי גיבוי
- 4) גמרא of the תירוץ of the ביאור – רש"י:
 - a) The משנה teaches that
 - i) If a person doesn't have 200 זוז he can take לקט שכחה ופאה without having to sell his expensive כלים
 - b) The ברייתא teaches that
 - i) If
 - (1) a person took לקט שכחה ופאה when he had 200 זוז
 - (2) and it's now לאחר גיבוי in the sense that ב"ד is being גובה the ופאה לקט שכחה ופאה that he took improperly
 - ii) Then he needs to sell his expensive כלים to repay ופאה לקט שכחה ופאה
- 5) גמרא of the תירוץ of the רבינו תם by ביאור – תוספות
 - a) The משנה teaches that
 - i) If a person doesn't have 200 זוז

- (1) he can take לקט שכחה ופאה and other דברים של הפקר without having to sell his expensive כלים
- b) the ברייתא teaches that
- i) A person can't be גובה from צדקה של קופה של דברים that aren't של הפקר unless he first sells his expensive כלים
- c) רבינו תם to קשיא
- i) It's משמע that the ברייתא follows the משנה and deals with לקט שכחה ופאה the same as the משנה
- 6) מהרש"א
- a) קשיא
- i) Why isn't it also a קשיא to the שיטה of רש"י that it's משמע that the ברייתא follows the משנה and so ought to deal with קודם גיבוי the same as the משנה
- b) תירוץ
- i) This isn't a קשיא because the משנה doesn't say outright that it deals with קודם גיבוי

תוספות ד"ה אי נימא

לשון מהרש"א

בד"ה אי נימא עני כו' אלא לאו עני עני בדעת והשתא אין לפרש כו' עכ"ל ר"ל ולא
שהעני והעשיר ממש אלא שיש לו עכשיו נכסים כמעיקרא וא"כ א"א לפרש שמין
הנכסים שישומו באב וק"ל:

1) גמרא

a) רש"י as explained by שמואל

i) a יתומה who is to be married takes a נדוניה from her father's נכסים

ii) בית דין decides on the amount of the נדוניה based on our שומא of how much of a
קמצן or וותרן her father was

2) משנה

a) ר' יהודה

i) A יתומה takes whatever נדוניה her father gave to בתו הראשונה while he was alive

b) חכמים

i) "פעמים עני והעשיר או עשיר והעני"

ii) אלא שמין את הנכסים ונותנין לה"

3) גמרא

a) Here are two possible מהלכים in the מחלוקת of ר' יהודה and חכמים

b) First מהלך

i) עשיר בנכסים "עשיר" mean עני בנכסים "עני"

ii) So that

(1) "פעמים עני והעשיר" means it's possible that a person once had less נכסים
than he has now

(2) "פעמים עשיר והעני" means it's possible that a person once had more נכסים
than he has now

iii) And the מחלוקת between ר' יהודה and חכמים is that

(1) ר' יהודה says

(a) We ignore any possible change in the נכסים of אב

(b) And give her the same that נדוניה that אב gave to בתו הראשונה

(2) While חכמים say

(a) Because

(i) פעמים there is a change in a person's נכסים and it's possible that
there was this kind of change in the נכסים of אב of the יתומה

(ii) it's not right to give the תומה the same גדוניה that אב gave to בתו ראשונה

(b) But

(i) the דעת of a person as a וותרן or קמצן doesn't change

(ii) and it's based on our שומא of the דעת of אב that we decide on the amount of the גדוניה to give to the תומה

(3) it follows that שמואל agrees with the שיטה of חכמים

c) מהלך on the first קשיא

i) We can't accept that ר' יהודה isn't concerned that there may have been a change in אב נכסי אב

d) second מהלך

i) Instead it must be that

(1) "עני" means עני בדעת in the sense that a person is a קמצן

(2) and "עשיר" mean עשיר בדעת in the sense that the person is a וותרן

ii) now

(1) ר' יהודה follows the שיטה that we set out for חכמים in the first מהלך – that we're שמין the דעת of אב because the דעת of a person doesn't change

(2) While חכמים say that

(a) "פעמים עני והעשיר" and "פעמים עשיר והעני" meaning that the דעת of a person can change

(b) So we're not שמין the דעת of אב

(3) It follows for this מהלך that שמואל doesn't agree with the שיטה of חכמים

דף סח:

רש"י ד"ה ניזונת ותוספות ד"ה מי אמר רבא

לשון מהרש"א

[דף סח עמוד ב] בפרש"י בד"ה ניזונת אין אם באה לינשא כו' או בנערות עכ"ל דקדק לומר בבאה לינשא משום נערות דאם כבר ניסת אף היא אינה ניזונת והוי כמו בוגרת ואי לא מתאה כיון דגדולה היא ויתרה אבל בקטנה אף אם כבר ניסת לא ויתרה וק"ל:

תוס' בד"ה ומי אמר רבא הכי כו' מדפסק לעיל רבא כרבי כו' ניזונת אין כו' עכ"ל דהוה הקושיא טפי בפשיטות מרבא גופיה דע"כ ס"ל התם באינה ניזונת דהיינו בניסת בנערות דצריכה למחות ועוד דמההיא דניזונת אין שאינה ניזונת לא תקשי נמי מבוגרת לחוד דצריכה למחות ולמאי דמשני הא דקא מתזנא מינייהו הא כו' ניחא נמי מבוגרת דאי הוה מיתזנא מינייהו מרצון של האחים לא מחלה פרנסתה דה"נ בניסת בנערות דאינה צריכה למחות היינו דמתזנא מרצונם אף שאין חייבים דהא איבדו מזונות קתני בין בבגרות בין בניסת בנערות ועיין ברי"ף וק"ל:

1) רבא to רב נחמן of ביאור according to the רבי for ברייתא א'

a) הבנות בין בגרו בין נשאו בנערות

i) איבדו מזונותן

ii) והיכא דמת אביהן ומיחתו לא איבדו לנדוניא שלהן דהיינו עישור נכסים

מקור	מיחתה	לא מיחתה
ברייתא א' לרבי כדביארה רב נחמן לרבא	לא ויתרה לעישור נכסים	ויתרה לעישור נכסים
ברייתא א' כדלעיל	לא ויתרה	ויתרה

2) רבי according to ברייתא ב'

a) נערה אשר עודה נזונת מן האחים

i) נוטלת עישור נכסים

ii) Even if she's not מיחתה

b) רבא

i) The הלכה follows רבי in ב' ברייתא

מקור	מיחתה	לא מיחתה
ברייתא א' לרבי כדביארה רב נחמן לרבא	לא ויתרה לעישור נכסים	ויתרה לעישור נכסים
ברייתא א' כדלעיל	לא ויתרה	ויתרה
ברייתא ב' אליבא דרבי דהלכתא היא לרבא	לא ויתרה	לא ויתרה

3) מהרש"א as explained by ב' ברייתא on רש"י

a) Because ברייתא א' has taught that after נשואין a נערה loses her right to מזונות

b) It's only when a נערה is about to be married – but isn't yet married – that ברייתא ב' says a נערה takes עישור נכסים even without מיחתה

c) But note that

i) נשואין at מזונות doesn't lose her right to קטנה

ii) So she continues to take עישור נכסים without מיחתה even after נשואין

4) גמרא of המשך

a) First דיוק from ב' ברייתא

i) הא בוגרת דאין לה מזונות ויתרה אלו לא מיחתה

b) Second דיוק from ב' ברייתא

i) הא נערה לאחר שנשאת דאינה נזונת אין לה עישור נכסים אלו לא מיחתה

מקור	מיחתה	לא מיחתה	
ברייתא א' לרבי כדביארה רב נחמן לרבא	לא ויתרה לעישור נכסים	לא מיחתה	בגרה
ברייתא א' כדלעיל	לא ויתרה	ויתרה	נשאו בנערת
ברייתא ב' אליבא דרבי דהלכתא היא לרבא	לא ויתרה	לא ויתרה	נערה שנזונת מן האזין כגון שבאת לנשא ואכתי לא נשאת
דיוק א' מברייתא ב'	לא ויתרה	ויתרה	בוגרת דאין לה מזונות
דיוק ב' מברייתא ב'	לא ויתרה	ויתרה	נערה לאחר שנשאת דאין לה מזונות

5) גמרא of המשך

a) רב אדא בר אהבה according to רבא

i) "נערה שנשאת יש לה עישור נכסים אף בלא מיחתה" as in line 6 of the next table

ii) "בגרה יש לה עישור נכסים אף בלא מיחתה" as in line 7 of the next table

מקור	מיחתה	לא מיחתה		
ברייתא א' לרבי כדביארה רב נחמן לרבא ואמר רב נחמן בשם רב הונא דהלכה כרבי	לא ויתרה לעישור נכסים	ויתרה לעישור נכסים	בגרה	1
ברייתא א' כדלעיל	לא ויתרה	ויתרה	נשאו בנערת	2
ברייתא ב' אליבא דרבי דהלכתא היא לרבא	לא ויתרה	לא ויתרה	נערה שנזונת מן האזין כגון שבאת לנשא ואכתי לא נשאת	3
דיוק א' מברייתא ב'	לא ויתרה	ויתרה	בוגרת דאין לה מזונות	4
דיוק ב' מברייתא ב'	לא ויתרה	ויתרה	נערה לאחר שנשאת דאין לה מזונות	5
רבא אליבא דרב אדא ב"א	לא ויתרה	לא ויתרה	נערה שנשאת	6
רבא אליבא דרב אדא ב"א	לא ויתרה	לא ויתרה	בוגרת	7

b) קשיא

i) The דין of נערה for רבא according to רב אדא בר אהבה in line 6

ii) goes against the דין of רבא on רבא in line 2

	מקור	מיהתה	לא מיהתה	
1	בגרה	ברייתא א' לרבי כדביארה רב נחמן לרבא ואמר רב נחמן בשם רב הונא דהלכה כרבי	לא ויתרה לעישור נכסים	ויתרה לעישור נכסים
2	נשאו בנערת	ברייתא א' כדלעיל	לא ויתרה	ויתרה
3	נערה שזוננת מן האזין כגון שבאת לנשא ואכתי לא נשאת	ברייתא ב' אליבא דרבי דהלכתא היא לרבא	לא ויתרה	לא ויתרה
4	בוגרת דאין לה מזונות	דיוק א' מברייטא ב'	לא ויתרה	ויתרה
5	נערה לאחר שנשאת דאין לה מזונות	דיוק ב' מברייטא ב'	לא ויתרה	ויתרה
6	נערה שנשאת	רבא אליבא דרב אדא ב"א	לא ויתרה	לא ויתרה
7	בוגרת	רבא אליבא דרב אדא ב"א	לא ויתרה	לא ויתרה

c) תירוץ

- i) The **דין** of **איהבה בר אדא** that **לא ויתרה** applies only where she continues to be **שואין מיתזנא** from אחים after her

	מקור	מיהתה	לא מיהתה	
1	בגרה	ברייתא א' לרבי כדביארה רב נחמן לרבא ואמר רב נחמן בשם רב הונא דהלכה כרבי	לא ויתרה לעישור נכסים	ויתרה לעישור נכסים
2	נשאו בנערת	ברייתא א' כדלעיל	לא ויתרה	ויתרה היכא דלא מיתזנא מינייהו
3	נערה שזוננת מן האזין כגון שבאת לנשא ואכתי לא נשאת	ברייתא ב' אליבא דרבי דהלכתא היא לרבא	לא ויתרה	לא ויתרה
4	בוגרת דאין לה מזונות	דיוק א' מברייטא ב'	לא ויתרה	ויתרה
5	נערה לאחר שנשאת דאין לה מזונות	דיוק ב' מברייטא ב'	לא ויתרה	ויתרה
6	נערה שנשאת	רבא אליבא דרב אדא ב"א	לא ויתרה	לא ויתרה היכא דמיתזנא מינייהו
7	בוגרת	רבא אליבא דרב אדא ב"א	לא ויתרה	לא ויתרה

6) תוספות

a) קשיא

- i) Why didn't the **גמרא** instead ask its **קשיא** to **רבא** according to **איהבה בר אדא** from the **דין** of **איהבה בר אדא** on **דין** of **איהבה בר אדא** in line 5 to the **דין** of **איהבה בר אדא** for **איהבה בר אדא** in line 6

	מקור	מיהתה	לא מיהתה	
1	בגרה	ברייתא א' לרבי כדביארה רב נחמן לרבא ואמר רב נחמן בשם רב הונא דהלכה כרבי	לא ויתרה לעישור נכסים	ויתרה לעישור נכסים
2	נשאו בנערת	ברייתא א' כדלעיל	לא ויתרה	ויתרה
3	נערה שזוננת מן האזין כגון שבאת לנשא ואכתי לא נשאת	ברייתא ב' אליבא דרבי דהלכתא היא לרבא	לא ויתרה	לא ויתרה
4	בוגרת דאין לה מזונות	דיוק א' מברייטא ב'	לא ויתרה	ויתרה
5	נערה לאחר שנשאת דאין לה מזונות	דיוק ב' מברייטא ב'	לא ויתרה	ויתרה
6	נערה שנשאת	רבא אליבא דרב אדא ב"א	לא ויתרה	לא ויתרה
7	בוגרת	רבא אליבא דרב אדא ב"א	לא ויתרה	לא ויתרה

7) מהרש"א

a) שאלה

- i) Why would תוספות have preferred that the **קשיא** be asked from **ברייתא ב'**

b) תשובה

- i) because **רבא** himself said that the הלכה is **כרבי** in **ברייתא ב'**

ii) And also because

(1) By asking its קשיא from ב' ברייתא

(2) The רב אדא בר אהבה could also have asked its קשיא to רבא according to אהבה בר אהבה from רב אדא בר אהבה on דיוק א' in line 4 to the דין of בוגרת for אהבה בר אהבה in line 7

מקור	מיהתה	לא מיהתה	
1	בגרה	לא מיהתה	לא מיהתה לעישור נכסים
2	נשאו בנערת	לא ויתרה	ויתרה
3	נערה שנוזנת מן האחין כגון שבת לנשא ואכתי לא נשאת	לא ויתרה	לא ויתרה
4	בוגרת דאין לה מזונות	לא ויתרה	ויתרה
5	נערה לאחר שנשאת דין לה מזונות	לא ויתרה	ויתרה
6	נערה שנשאת	לא ויתרה	לא ויתרה
7	בוגרת	לא ויתרה	לא ויתרה

c) note that

i) if the גמרא had asked its קשיא also to בוגרת

ii) the נערה שנישאת ולא ויתרה could have used the same תירוץ for רבא that it uses for רבא that it uses for ולא ויתרה

iii) namely that רבא says לא ויתרה only in the special case where מיתזנא מינייהו

מקור	מיהתה	לא מיהתה	
1	בגרה	לא מיהתה לעישור נכסים	לא מיהתה לעישור נכסים
2	נשאו בנערת	לא ויתרה	ויתרה
3	נערה שנוזנת מן האחין כגון שבת לנשא ואכתי לא נשאת	לא ויתרה	לא ויתרה
4	בוגרת דאין לה מזונות	לא ויתרה	ויתרה בדלא מיתזנא מינייהו
5	נערה לאחר שנשאת דין לה מזונות	לא ויתרה	ויתרה
6	נערה שנשאת	לא ויתרה	לא ויתרה
7	בוגרת	לא ויתרה	לא ויתרה במיתזנא מינייהו

d) קשיא

i) We understand that נערה is מיתזנא מינייהו since נערה are חייב to be מזין a נערה

ii) But

(1) בוגרת a מזין to be חייב aren't אחין

(2) So how can it be for בוגרת that מיתזנא מינייהו

e) תירוץ

i) נערה after נשואין based on ברייתא א' that says נערה are חייב to be מזין even a נערה איבדו מזונות

ii) So

- (1) it must be that the גמרא deals with where the מערה שנשאת is מיתזנא מינייהו with the voluntary רצון of אחים
- (2) and it follows that we can also say for בוגרת that מיתזנא מינייהו with the voluntary רצון of אחים

דף סט:

תוספות ד"ה המשליש וד"ה קטנה וד"ה הא מני

לשון מהרש"א

[דף סט עמוד ב] תד"ה המשליש כו' לאחר שניסת לא דק דבגמרא מסקינן דליכא בין ר"מ ובין ר"י אלא גדולה מן הארוסין עכ"ל לפי דברי המקשה ע"כ נמי דלא פליגי במתני' אלא בגדולה מן הארוסין כמ"ש התוספות לקמן והיינו משום דע"כ בלאו הא דפריך גדולה דבת זביני אין כו' ר"י במתני' בגדולה איירי דהא בקטנה ס"ל בברייתא דבין מן הנשואין ובין מן הארוסין יעשה השליש כו' ואם כן ר' מאיר דפליג עליה במתניתין ע"כ נמי בגדולה איירי ודוקא מן הארוסין דהא מן הנשואין ס"ל בברייתא הרשות בידה אלא שהתוס' נקטו הכי לפי המסקנא דהוי בפשיטות טפי דלא פליגי אלא במן הארוסין ודו"ק:

בד"ה קטנה דלאו כו' דא"כ ה"ל למתני בהדיא אבל קטנה אפילו מן הנשואין כו' עכ"ל ולא שייך למימר בכה"ג חסורי מחסרא למחוק מדברי תנא דמתני' אלא להוסיף מה שנחסרו מדברי התנא מיהו ק"ק דאימא דאיצטריך למתני האי לישנא דאין מעשה קטנה כלום לאשמועינן אפילו במקום אפוטרופוס כדלקמן וק"ל:

בד"ה הא מני כו' ת"ל משום דלית ליה מצוה לקיים דברי המת כו' עכ"ל לכאורה ומאי קושיא דאימא דאיצטריך להאי טעמא דלא יהא אלא שדה כו' דלא נימא מהאי טעמא דאין מצוה לקיים דברי המת בקטנה נמי הרשות בידה וי"ל כיון דבקטנה לא פליג ר"מ וס"ל נמי אין מעשה קטנה כלום לא ה"ל לר"י למנקט במלתיה אלא במאי דפליג אדר"מ דסבר בגדולה מן הארוסין מצוה לקיים דברי המת וק"ל:

1) משנה

a) רישא

i) If

- (1) בת שדה for שלישי and שלישי with a שלישי מעות is אב (1)
- (2) And בת asks that the שלישי give the מעות because "נאמן עלי בעלי"

ii) Then

- (1) "יעשה השליש מה שהושלש בידו" ר' מאיר says
- (2) "וכי אינה אלא שדה והיא רוצה" because "הרשות בידה" ר' יוסי says

(a) meaning:

(i) of what use is it to buy a שדה for a גדולה who's בת זביני

(ii) since

1. once she owns a שדה
2. as a בת זביני she has the right to sell it

b) סיפא

- i) במה דברים אמורים בגדולה אבל בקטנה אין מעשה קטנה כלום
- 2) ברייתא
- a) המשליש מעות לחתנו ליקח מהן שדה לבתו והיא אומרת ינתנו לבעלי
- i) מן הנשואין הרשות בידה
- ii) מן האירוסין יעשה השליש מה שהושלש בידו
- iii) דברי ר' מאיר
- b) ר' יוסי אומר
- i) הגדולה בין מן הנשואין בין מן האירוסין הרשות בידה
- ii) קטנה בין מן הנשואין בין מן האירוסין יעשה השליש מה שהושלש בידו
- 3) גמרא

a) First הקדמה

i) Note that

(1) says outright that the דין depends on קטנה and doesn't depend at all on ואירוסין ויסי

(2) And that

(a) Although ר' מאיר says that the דין depends on ואירוסין

(b) He doesn't say whether the דין also depends on גדולה וקטנה

ברייתא	גדולה מן אירוסין	גדולה מן נשואין	קטנה מן אירוסין	קטנה מן נשואין
ר' מאיר	?	הרשות בידה	יעשה מה שהושלש	?
ר' יוסי	הרשות בידה	הרשות בידה	יעשה מה שהושלש	יעשה מה שהושלש

b) Second הקדמה

(1) But we'll prove below that from the combination of our משנה and the ברייתא that

(a) It's for ר' יוסי and ר' מאיר says that the משנה says that גדולה מן האירוסין that מחולק

(b) Namely

(i) יעשה השליש מה שהושלש ר' מאיר says

(ii) And ר' יוסי says הרשות בידה

ר' מאיר	יעשה מה שהושלש	הרשות בידה	קטנה מן אירוסין	קטנה מן נשואין
	יעשה מה שהושלש			?
ר' יוסי	הרשות בידה	הרשות בידה	יעשה מה שהושלש	יעשה מה שהושלש

ii) This is the proof:

(1) גדולה מן and גדולה מן האירוסין only for הרשות בידה ברייתא ר' יוסי says הנשואין

(2) Now

(a) הרשות בידה that גדולה מן הנשואין ר' מאיר agrees for ברייתא ר' יוסי

(b) so it can't be that it's in this case that ר' מאיר in the משנה disagrees with יעשה השליש מה שהושלש ר' יוסי

(3) so it must be that

(a) the גדולה מן האירוסין in the מחלוקת deals with

(b) And ר' מאיר disagrees with ר' יוסי because ר' מאיר says for גדולה מן האירוסין יעשה השליש מה שהושלש

c) Here are two possible מהלכים on the שיטה of ר' מאיר for קטנה מן הנשואין

i) first מהלך

קטנה מן נשואין	קטנה מן אירוסין	גדולה מן נשואין	גדולה מן אירוסין	מהלך א'
הרשות בידה	יעשה מה שהושלש	הרשות בידה	יעשה מה שהושלש	ר' מאיר
יעשה מה שהושלש	יעשה מה שהושלש	הרשות בידה	הרשות בידה	ר' יוסי

(1) קטנה מן הנשואין for מחולק and ר' יוסי and ר' מאיר

(a) ברייתא ר' יוסי says יעשה השליש as set out in the

(b) נשואין and אירוסין because all that counts is הרשות בידה ר' מאיר

(c) And

(i) The same as we proved for ר' מאיר that גדלות isn't מועיל for an ארוסה

(ii) Just the same קטנות isn't גורע for a נשואה

(2) This גדולה מחלוקת on קטנה מן הנשואין is in addition to the reverse מחלוקת for גדולה מן האירוסין that we've brought in the משנה where

(a) ר' יוסי says הרשות בידה

(b) ר' מאיר says יעשה השליש מה שהושלש

ii) second מהלך

קטנה מן נשואין	קטנה מן אירוסין	גדולה מן נשואין	גדולה מן אירוסין	מהלך ב'
יעשה מה שהושלש	יעשה מה שהושלש	הרשות בידה	יעשה מה שהושלש	ר' מאיר
יעשה מה שהושלש	יעשה מה שהושלש	הרשות בידה	הרשות בידה	ר' יוסי

(1) There's no מחלוקת between ר' מאיר and ר' יוסי for קטנה מן הנשואין

(a) ברייתא ר' יוסי says יעשה השליש as set out in the

(b) ר' מאיר agrees that יעשה השליש because

(i) Although גדלות isn't מועיל for an ארוסה

(ii) Still קטנות is גורע for a נשואה

d) גמרא of the מסקנא

i) The גמרא of the משנה says אין מעשה קטנה כלום and her קטנות is גורע

ii) We'll prove that the ספא applies to ר' מאיר

iii) so it must be that the second מהלך is correct and ר' מאיר agrees with ר' יוסי for יעשה השליש מה שהושלש that קטנה מן הנשואין

מסקנא	גדולה מן אירוסין	גדולה מן נשואין	קטנה מן אירוסין	קטנה מן נשואין
ר' מאיר	יעשה מה שהושלש	הרשות בידה	יעשה מה שהושלש	יעשה מה שהושלש
ר' יוסי	הרשות בידה	הרשות בידה	יעשה מה שהושלש	יעשה מה שהושלש

- 4) מהרש"א ד"ה המשליש and תוספות ד"ה המשליש to הקדמה
- a) משנה on the רש"י
- i) The משנה applies to נשואה between ר' מאיר and ר' יוסי מחלוקת
- b) ד"ה המשליש at תוספות
- i) קשיא
- (1) We've seen from the מסקנא of the גמרא that the מחלוקת between ר' מאיר and ר' יוסי applies only to גדולה מן האירוסין
- 5) ד"ה המשליש at מהרש"א
- a) קשיא
- i) We've shown that
- (1) even before the מסקנא of the גמרא it was clear that
- (a) the only מחלוקת between ר' מאיר and ר' יוסי **in the משנה** where ר' מאיר says הרשות בידה ר' יוסי and יעשה השליש
- (b) is for גדולה מן האירוסין
- (2) And the מסקנא is necessary only to prove that there isn't also a מחלוקת for גדולה מן הנשואין that's not mentioned on the משנה
- ii) So why does תוספות need to ask its קשיא from the מסקנא of the גמרא
- b) תירוץ
- i) מסקנא prefers to base its קשיא on the מסקנא
- ii) Because from the מסקנא we know that
- (1) not only is it clear that ר' מאיר and ר' יוסי in the משנה don't deal with a נשואה
- (2) it's also clear that they never disagree on a נשואה
- 6) גמרא of המשך
- a) שאלה
- i) We said earlier that the סיפא of the משנה says קטנה כלום for ר' מאיר and not for ר' יוסי
- ii) What's the proof for this
- b) תשובה
- i) Because the משנה already explained in the רישא that
- (1) the reason ר' יוסי says הרשות בידה is because
- (a) once the אשה owns the שדה

- (b) As a בת זביני she can sell it anyway
- (2) So even without saying "אין מעשה קטנה כלום" in the סיפא it's a פשיטות that ר' בת זביני says only for a גדולה because only a גדולה is a בת זביני
- ii) It follows that the סיפא is needed only to teach for ר' מאיר that
- (1) the second מהלך is correct
- (2) and that ר' מאיר agrees with ר' יוסי that for the קטנה מן הנשואין the דין is יעשה השליש מה שהושלש
- c) קשיא
- i) Refer now to the entire סיפא:
- (1) "במה דברים אמורים בגדולה (1)
- (2) אבל בקטנה אין מעשה קטנה כלום" (2)
- ii) Now if you apply the סיפא to ר' מאיר
- (1) The meaning of "במה דברים אמורים בגדולה" is that it's only for גדולה that the דין is יעשה השליש מה שהושלש
- (2) And we have this קשיא
- (a) how can the משנה continue with "אבל בקטנה אין מעשה קטנה כלום"
- (b) which would have the impossible meaning that "but for the דין the קטנה is יעשה השליש מה שהושלש!"
- d) תירוץ
- i) the words in square brackets are חסורי מיחסרא from the משנה
- (1) "יעשה השליש מה שהושלש בידו"
- (a) [במה דברים אמורים מן האירוסין אבל מן הנשואין הרשות בידה]
- (b) במה דברים אמורים {דבנשואין הרשות בידה} בגדולה
- (c) אבל בקטנה {מן הנשואין} אין מעשה קטנה כלום
- 7) ד"ה קטנה at תוספות
- a) קשיא
- i) Maybe the סיפא applies to ר' יוסי
- ii) And the משנה needs the סיפא to teach for ר' יוסי that מן הנשואין isn't a בת זביני
- b) תירוץ
- i) It must be that the גמרא considers that it's a פשיטות that מן הנשואין isn't a בת זביני
- ii) Because if the סיפא meant to teach this דין
- (1) the סיפא would have made its purpose clear by saying that

- (a) the סברא of שדה לא יהא אלא שדה doesn't apply to a קטנה
- (b) because even a קטנה מן הנשואין isn't a בת זביני
- c) קשיא
- i) Then why is it that the גמרא accepts that
- (1) By saying מעשה קטנה כלום אין
- (2) the סיפא teaches for מאיר ר' that for הנשואין מן קטנה the דין is יעשה השליש מה שהושלש
- ii) Say here too that if the סיפא had meant to teach this דין is would have said that קטנה מן הנשואין applies **even for** קטנה כלום
- d) תירוץ
- i) We've established that for מאיר ר' the משנה is מחסרא חסורי
- ii) And we've seen that the missing words make clear that the סיפא deals with קטנה מן הנשואין
- 8) ד"ה קטנה at מהרש"א
- a) קשיא
- i) Then apply a similar מהלך to יוסי ר'
- ii) Say that
- (1) it's not a קשיא why the משנה doesn't say that it teaches that קטנה isn't a בת זביני even מן הנשואין
- (2) because the משנה is מחסרא חסורי for יוסי ר' and the missing words make it clear that the סיפא in fact teaches that even a קטנה מן הנשואין isn't a בת זביני
- iii) Here in square brackets are the words that we can say are missing for יוסי ר'
- (1) ... וכי אינה אלא שדה {ובת זביני היא למכור לשדה}
- (a) במה דברים אמורים [דיכולה למכור] בגדולה
- (b) אבל בקטנה [בין מן האירוסין בין מן נשואין] אין מעשה קטנה כלום [אינה יכולה למכור]
- iv) Note that the מחסרא חסורי for יוסי ר' requires us to be מוחק the words "אין מעשה" and to substitute the words "אינה יכולה למכור"
- b) תירוץ
- i) The concept of מחסרא חסורי lets us add to a משנה words that are מוסיף to what a תנא says in the משנה
- ii) And this is what the מחסרא חסורי for מאיר ר' properly brings about
- iii) But
- (1) by מחסרא חסורי we can't be מוחק words to a משנה that a תנא says in the משנה

- (2) And we've seen that this is what **מיחסרא** for **ר' יוסי** would improperly bring about
- 9) ד"ה קטנה at מהרש"א
- a) First הקדמה
- i) We've established that the **מסקנא** of the **גמרא** is that the **סיפא** applies to **ר' מאיר**
- b) Second הקדמה
- i) דף ע. on משנה
- (1) הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלים
- ii) **גמרא** there
- (1) This **דין** doesn't apply where there's an **אפוטרופוס**
- (a) because our **משנה** says that **כלום** אין מעשה קטנה כלום
- (2) קשיא
- (a) Maybe our **משנה** applies to a **שליש** but not to an **אפוטרופוס**
- (3) תירוץ
- (a) If the **משנה** applied only to a **שליש** the **סיפא** should have said **"אבל בקטנה יעשה השליש מה שהושלש"**
- (b) And
- (i) Since the **משנה** instead uses the more general words of **אין מעשה קטנה כלום**
- (ii) This proves that the same rule applies to **אפוטרופוס**
- c) Third הקדמה to the קשיא of מהרש"א
- i) Refer back to the **סברא** of **תוספות** on why it can't be that the **סיפא** teaches for **ר' יוסי** that **בת זביני מן הנשואין** isn't a **בת זביני**
- ii) Namely
- (1) if the **סיפא** meant to teach this **דין**
- (2) the **סיפא** would have said that the **סברא** of **שדה** **לא יהא אלא שדה** doesn't apply to a **בת זביני** even **מן הנשואין** because she's not a **בת זביני**
- d) קשיא on the תירוץ of תוספות
- i) The same as the **גמרא** on דף ע. says for the **מסקנא** according to **ר' מאיר** that
- (1) the **סיפא** couldn't have said **"אבל בקטנה יעשה השליש מה שהושלש"**
- (2) because then we couldn't derive the **דין** for **אפוטרופוס** from the **משנה**
- ii) Say that the **סיפא** applies to **ר' יוסי** and
- (1) the **סיפא** can't be clear and say that the **סברא** of **שדה** **לא יהא אלא שדה** doesn't apply to a **בת זביני** even **מן הנשואין** because she's not a **בת זביני**

(2) because then we couldn't derive the דין for אפוטרופוס from the משנה

10) גמרא of המשך

a) שאלה

i) Why does ר' מאיר say לא יהא אלא שדה of סברא despite the יעשה השליש מה שהושלש

b) תשובה

i) Because ר' מאיר holds that מצוה לקיים דברי המת and this מצוה overrides the סברא of לא יהא אלא שדה

11) תוספות

a) הקדמה

i) It follows that

(1) לא יהא אלא שדה because הרשות בידה ר' יוסי

(2) must also hold that there is no מצוה לקיים דברי המת

ii) קשיא

(1) Once ר' יוסי says there's no מצוה לקיים דברי המת

(2) why does he also need the טעם of לא יהא אלא שדה

12) ד"ה הא מני at מהרש"א

a) קשיא

i) תוספות should have answered that

(1) ר' יוסי

(a) Needs the טעם of "לא יהא אלא שדה"

(2) To explain

(a) why there's רשות בידה for a גדולה

(i) namely because the סברא of לא יהא אלא שדה applies

(b) yet for קטנה there's no רשות בידה

(i) namely because the סברא of לא יהא אלא שדה doesn't apply

b) תירוצ

i) ר' יוסי needs to set out a סברא in the משנה only to explain why he's מחולק with גדולה מן האירוסין ר' מאיר

ii) He needn't set out a סברא to explain the דין for קטנה where both he and ר' מאיר agree that יעשה השליש מה שהושלש

רש"י ד"ה אם מתו בלא בנים

לשון מהרש"א

:בפרש"י בד"ה אם מתו בלא בנים עכ"ל ועיין ביאור בזה בדברי ב"י ח"מ סי' רנ"ג

דף ע.

תוספות ד"ה אבל

לשון מהרש"א

[דף ע עמוד א] תוס' בד"ה אבל יש שם כו' דלענין מתנה אין סברא לחלק בין כו' עכ"ל צ"ל דהא דאומרת נאמן בעלי עלי לא מקרי מתנה אלא שהיא תאמין לו שיקנה לה שדה באלו המעות והוה כעין מכר דאל"כ אמאי קתני דאין מעשה קטנה כלום אפילו במקום אפטרופוס כדמסיק ודו"ק:

1) משנה

a) הפעוטות מקחן וממכרן ממכר במטלטלים

2) גמרא

a) Note

i) This applies only where there's no אפטרופוס

ii) But where there's an אפטרופוס the דין is כלום אין מעשה פעוטות כלום

b) Here's proof

i) our משנה says where אב appointed a שלישי

ii) and

(1) based on a דיוק from the משנה

(2) the same rule applies to where there is an אפטרופוס

3) תוספות

a) אפטרופוס are valid even where there is an אפטרופוס מתנות

4) מהרש"א

a) קשיא

i) The משנה deals with an אשה who says "נאמן עלי בעלי"

ii) If נאמן עלי בעלי means "do what בעלי wants" this is in effect a מתנה to בעל

iii) So why does the משנה say where there is an אפטרופוס אין מעשה קטנה כלום

b) תירוץ

i) Must be that

(1) The אשה trusts that בעל will buy a שדה for her with the מעות that she wants בעל to have

(2) so נאמן עלי בעלי isn't a מתנה and is instead similar to a מכר where she gives him מעות in exchange for a שדה

הדרן עלך מציאת האשה